

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum

17. évfolyam (2013) 1. szám

Csigakiállítás az Állatorvos-történelmi Gyűjteményben

Ki ne látott volna már tipegő kisgyereket, amint egy csigaházat vesz fel a földről és vizsgálgatja csodálkozó szemmel? Ki ne búvárvárt volna már a Balatonban, hogy felhozza a lábát éppen megvágó, kagylókkal benőtt követ? Ki ne őrizne otthon, a vitrinjében egy meleg tenger partjainál szedett kisebb vagy rámenős árusoktól vett óriási csigaházat, hogy néha-néha a füléhez szorítsa és meghallgassa „a tenger zúgását”?

Azt már kevesen tudják, hogy a fantasztikus formákon és az egzotikus hullámok moráján kívül mi van ezekben a házakban. Miért ilyen változatos a formájuk? Hogyan néznek ki a bent lakók, s főként: hogyan működnek? Hogy mozognak, táplálkoznak, szaporodnak? Vannak-e ellenségeik és ők ellenségei-e más állatoknak?

Kiállításunk, amely szépségben vetekszik a leggazdagabb ékszergyűjteményekkel, rendszertani felosztásban mutatja be a puhatestűeket, amelyek – sokszor láthatatlanul – benépesítik Földünket az óceán mélyétől az őserdők lombkoronájáig, betöltve kevésbé ismert, de a többi élőlényhez hasonlóan nélkülözhetetlen szerepüket az ökológiai rendszerben.

Aki csak gyönyörködni akar, megcsodálhatja a színek, formák, textúrák elképzeltetlen változatosságát. Akinek pedig a kiállítás felkelti a figyelmét, kezébe veheti a kiállítási vezetőt, amely bemutatja minden látható rendszertani csoport fő jellemzőit: tudományos nevének érdekes történetét, élőhelyét, életmódját, táplálkozásának és szaporodásának nemegyszer bizarr titkait.

Ez az a kiállítás, amelyet kicsiknek és nagyoknak, szakembereknek és betévedő érdeklődőknek egyaránt ajánlunk.

A csigakiállítás anyaga Németh László malakológus gyűjtő tulajdona. Az új időszak kiállítását összeállította és rendezte dr. Majros Gábor, Juhász Alexandra állatorvostan-hallgató segítségével. Megtekinthető szerda délutánonként 13-16 óráig, vagy a könyvtárban egyeztetett időpontban bármikor. (OÉ)

Az állításunk, amely szépségben vetekszik a leggazdagabb ékszergyűjteményekkel, rendszertani felosztásban mutatja be a puhatestűeket, amelyek – sokszor láthatatlanul – benépesítik Földünket az óceán mélyétől az őserdők lombkoronájáig, betöltve kevésbé ismert, de a többi élőlényhez hasonlóan nélkülözhetetlen szerepüket az ökológiai rendszerben.

Hommage à Mészáros M. János

A Magyar Numizmatikai Társulat azon ritka közösségek egyike, amely – egy hálátlan korban is – évtizedeken át ápolja a szívét melengető hagyományokat. Az év utolsó összejövetelét szerény vacsorával és jó borral teszik ünnepélyesebbé. 1934 óta, amikor egyik tagtársuk díszes serleget adományozott a társulatnak, minden évben megemlékeznek egy már eltávozott tagjukról. Ilyenkor a „serlegbeszéd” keretében felidézik életét és munkásságát, majd koccintanak az emlékére.

2009-ben távozott közülünk dr. Mészáros M. János, a Kórbonctani és Igazságügyi Állatorvostani Tanszék adjunktusa. A 2012. december 13-ai serlegvacsorán dr. Süle Tamás főorvos (Pécs) emlékezett meg az állatorvosi numizmatika úttörőjéről. Az esten az MNT tagjain kívül részt vett Mészáros M. János unokája a család, és Orbán Éva könyvtár-igazgató az Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum képviselőjében.

Mészáros doktor életében is önzetlenül megosztotta kutatási eredményeit az Állatorvos-tudományi Könyvtár honlapján keresztül

Fotó: Soós Ferenc

a nagyközönséggel. Az általa felhalmozott adatbázis és tudás nap mint nap segít kérdések megválaszolásában, és újabb erőfeszítésekre ösztönöz bennünket, hogy folytassuk az adatgyűjtést, az állatorvosi múlt ápolását. Most, a távolból is olyan találkozásokat „szervez” számunkra, amelyek hozzájárulnak az éremgyűjtemény feltáráshoz, a múzeum továbbfejlesztéséhez. Arany János szavai jutnak eszünkbe: „Nem hal meg az, ki milliókra költi / Dús élte kincsét, ámbár napja múl.”

E-könyvek és könyvtárak

Köztudott, hogy amikor egy új technológia megjelenik a piacon, a könyvtárosok készen állnak arra, hogy felfedezzék a használók érdekében. Nincs ez másként az e-könyvek, e-olvasók esetében sem.

A *Journal of EAHIL* 2012. decemberi tematikus száma az e-könyvek, e-könyv olvasók és a könyvtárak kérdéskörét járja körül.

A Norwegian University of Science and Technology könyvtára¹ 2009-ben és 2010-ben indította el e-könyv projektjét. Az NTNU könyvtárban az utóbbi évtized során a nyomtatott könyvekről és a folyóiratokról áthelyeződött a hangsúly az elektronikus könyvek és folyóiratok vásárlására. Ezek használata azonban elmaradt a várttól, ugyanis a nagyobb hozzáférés biztosítása nem vezetett több használathoz, illetve a nyomtatott cikkek kevesebb használatához. A megkérdezett tanárok és a diákok egyaránt a papírformát részesítették előnyben a nyomtatott változattal szemben. Az „e-curriculum projekt” fő célként azt vizsgálta, hogyan tud segíteni a

könyvtári személyzet a kutatóknak és hallgatóknak könnyen hozzáférni a naprakész elektronikus forrásokhoz és minőségi szolgáltatást nyújtani.

A legfontosabb eredmény az egész folyamat során a tanárokkal és a diákokkal való szoros kapcsolat volt. A két e-könyv projekt tapasztalatai alapján az **elérhetőség** és a **könnyű hozzáférés** az, amit mindenki elvár és értékeli. A tanárok és diákok egyaránt készek voltak mind az elektronikus források használatára, mind a papírfogyasztás mérséklésére. A legnagyobb kihívás azonban a technológiai fejlődés, illetve az ennek követéséhez szükséges készségek megléte.

A University of Liege (Belgium) könyvtárban² több, mint 60000 elektronikus könyv érhető el. A használati statisztikák viszonylag csekély használatot mutattak, ezért 2012 márciusában egy online felmérésre került sor, hogy ennek okait kiderítsék. Az e-könyveket nem használók 82%-a kényelmetlennek találta a képernyőn való olvasást, 59%-uk a papír alapú könyveket kedveli jobban, 40% nem tudott az e-könyvek elérhetőségéről. Ezek az akadályok a nem megfelelő népszerűsítést mutatták a könyvtár részéről, valamint a katalógus használata során felmerülő nehézségeket. A felmérés résztvevői nagyra értékelték a dokumentumok idő- és térbeli korlátozás nélküli online használatát, továbbá a kölcsönzési procedúra elkerülését, ennek ellenére elégedettségük mérsékelt maradt (5,8/10). Az e-könyvek visszafogott sikere tehát fizikai, technikai és személyes okokkal magyarázható.

Az eredmények meggyőzték a könyvtárosokat arról: olyan helyzetben vannak, hogy megszüntethetik a legtöbb akadályt és hát-

rányt, és drámaian növelhetik az e-könyvek használatát. Ennek eszközei például a használóképzés, a katalógushasználat, a különböző keresési stratégiák megtanítása, illetve hasznos lehet még az online katalógushoz közvetlen hozzáférést nyújtó QR kódok alkalmazása is az e-könyvek iránti figyelemfelkeltésre.

2012. szeptember 26-án, az AGMB (a német orvosi könyvtárosok szövetsége) éves konferenciáján a tagok írásba foglalták az úgynevezett Aacheni nyilatkozatot³ az elektronikus könyvek beszerzéséről. A nyilatkozat hat ajánlást tartalmaz a digitális jogkezelésre, a nyílt hozzáférésre, az árakra, a használati statisztikákra, az újbóli felhasználásra és az adatvédelemre vonatkozóan. Javaslatot tesz arra, hogy az e-könyveknek milyen követelményeknek kellene megfelelniük, támogatja a nyílt hozzáférést, felhívja a figyelmet az árajánlatok részletes tanulmányozására, a túlárak elutasítására, sürgeti az átlátható és egységes adatgyűjtést, az újbóli felhasználással kapcsolatos jogi kérdések tisztázását, valamint illegálisnak nyilvánítja az egyéni használat és az olvasási szokások monitorozását.

Az e-könyvek használata az Állatorvos-tudományi Könyvtárban⁴

Az Állatorvos-tudományi Könyvtár által előfizetett e-könyvek a <http://konyvtar.univet.hu> honlapon érhetők el, az Elektronikus szolgáltatások menü E-könyvek menüpontjában.

Tapasztalataink azt mutatják, hogy míg a folyóiratokat, cikkeket szinte kizárólag elektronikus formában keresik, igénylik olvasóink, a könyveket még mindig inkább nyomtatott formában szeretnék kézbe venni. E-könyv olvasót nemigen látunk még a könyvtárunkban megfordulóknál.

Az e-könyveket és a távoli elérést több alkalommal szórólapon, „kitelepülésen” (az ún. Könyvtári piknik alkalmával), illetve Facebook-oldalunkon, honlapunkon is igyekeztünk népszerűsíteni, használatuk azonban még mindig elmarad elvárásainktól.

A CAB elektronikus könyvcsoomagja 264 alkalommal 1.104 keresésben vett részt, a 63 darabból álló csomagból 23 címet használtak 60 alkalommal. Az öt legnépszerűbb könyv: *The Genetics of the Dog, Mastitis Control in Dairy Herds, Veterinary Treatment for Working Equines, Agricultural Biotechnology and Intellectual Property Protection: Seeds of Change, Breeding for Disease Resistance In Farm Animals*.

Az Elsevier e-könyvekből összesen 1.142 fejezetet kértek le. E csomagban a tankönyvként szolgáló művek használata a legintenzívebb: *Jubb, Kennedy & Palmer's Pathology of Domestic Animals* (238), *Natural Killer Cells* (116), *Current Therapy in Large Animal Theriogenology (Second Edition)* (108), *Canine and Feline Nutrition (Third Edition)* (92), *Com-*

¹ Angelataki, Alexandra, Aronsen, Katrine: E-readers as a study tool for university students. *Journal of EAHIL*, 2012. 8. 4. p. 6-8.
² Vandeput, Sandrine et al.: E-books: what interest(s) in 2012 for life sciences' library users at the University of Liege, Belgium? *Journal of EAHIL*, 2012. 8. 4. p. 9-11.

³ The Aachen Declaration: six recommendations for the acquisition of electronic books, 26 September 2012, Aachen, Germany. *Journal of EAHIL*, 2012. 8. 4. p. 12-13.

⁴ Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum 2012. évi jelentés [...] http://konyvtar.univet.hu/dokumentumok/beszamolo_2012_aotklm.pdf

parative Anatomy and Histology (91), *Arthur's Veterinary Reproduction and Obstetrics (Eighth Edition)* (50).

Külföldi kollégáink cikkei és saját tapasztalataink is azt igazolják, hogy az e-könyvek használatának népszerűsítése terén még további erőfeszítéseket kell tennünk, és mi, könyvtárosok hatékonyan tudunk segíteni a felmerülő akadályok, problémák leküzdésében. (PVO)

CAB és FSTA az EBSCOhost felületen

A mezőgazdasági szakadatbázisok előfizetése soha nem volt zökkenőmentes. 2012-ben ez a „zökkenő” 11 hónapig tartott. Közben a Kar és a Szent István Egyetem jóvoltából 2*2 hónapos saját előfizetéssel húztuk ki a tavaszi szemesztert, az őszi oktatási időszakot pedig egy próbaidőszakkal hidaltuk át. Mindkét lehetőségért külön köszönet illeti az Ovidot, a Thomson-Reuters-t (4 havi ingyenes hozzáférést nyújtottak!), valamint a CAB-ot.

2012 novemberétől indult újra az EISZ keretében a CAB, az FSTA és a Zoological Record szolgáltatása az EBSCOhost felületen. Az EBSCO-t eddig inkább a teljes szöveges cikkek forrásaként használtuk (Academic Search Complete), de szerencsére a szakadatbázisok használatában is maximálisan segítőkészek bizonyultak, és biztosítják mindazokat a „hozzáadott szolgáltatásokat”, amelyeket az Ovidtól megszoktunk: gyorske-reső ugrópont a honlapról, teljes szövegek elérése a bibliográfiai adatbázisokból, hasznos tréningek. Legutóbb 2013. február 7-én hallottunk jó előadásokat a Zoological Record kereséséről és a CAB EBSCO-s felületről. Továbbra is használjuk az Ovidon a CAB Archives-t, amely az 1910-1973 közötti anyagot öleli fel.

Csak az akksim töltöttsége „QRta”

Egyre több dolgot intézünk „menet közben”: terméket rendelünk, fizetünk, autópálya-matricát, vonatjegyet, szállást foglalunk, közösségi site-okon posztolgatunk, kvízt vagy más játszunk, és még sorolhatnánk. Szinte alig észrevehetően, de természetes részeivé válnak mindennapjainknak az okostelefonok és velük együtt a rajtuk futó számtalan alkalmazás is. Az okostelefonok és az érintőképernyős táblagépek rohamos térhódítása új kihívások elé állítja a különböző tudományterületeket, szakmákat, könyvtárakat is.

2,9-3 millió okostelefon-használó van Magyarországon, a tabletek száma is meghaladja ma már a 160 ezret, a hagyományos PC-k eladása ennek megfelelően csökken. Az internet-előfizetéssel rendelkezők 1/3-ának van már valamilyen, elsősorban tartalom-

fogyasztásra kifejlesztett mobil eszköze, amelyen a leggyakrabban végzett tevékenységek a böngészés, az e-mail küldés/fogadás, a távoli munka, a kapcsolattartás, a facebookozás, a játék. Egyes becslések szerint 2014-2015-ben a mobil eszközökről indított információkeresések száma meg fogja haladni a hagyományos asztali számítógépekről indított kereséseket. Ehhez igazodva egyre több intézmény, cég, nagy forgalmat bonyolító honlap készíti el a maga „mobile site”-ját, hogy az új mobil eszközön kényelmesebben és egyszerűbben lehessen navigálni az oldalukon.

Az Országos Széchényi Könyvtár is elkészítette mobilbarát honlapját, amely a normál változattal azonos <http://www.oszk.hu> címen érhető el. Az adott készüléktípushoz igazodva automatikusan a megfelelő felület jelenik meg, de az oldal közvetlenül is elérhető az <http://m.oszk.hu> címen. A PubMed is kínál letisztult mobil felületet.

Virágkorukat élik a különböző mobil platformokra kifejlesztett alkalmazások, melyek egy része ingyen letölthető, de akad közöttük szép számmal olyan is, amelyért – ha nem is nagy összeget, de – fizetni kell.

Saját mobil alkalmazást szeretne? Ma már ez sem akadály, az egyik leggyorsabban fejlődő iparág manapság a mobilalkalmazás-fejlesztés, megszámlálhatatlan cég kínálja fel segítségét ebben, természetesen nem ingyen.

Milyen irányban érdemes elindulni? Ezt el kell dönteni, nincs mese. Jelenleg két nagy óriás uralja a piacot, a Google és az Apple, amelyek alkalmazásait az Android Marketen, illetve az Apple Appstore-on teszik elérhetővé. A Microsoft Windows Phone 7 is egyre népszerűbb, próbálja megszerezni a 3. helyet a piacon. Alkalmazásai a Windows Phone Application Marketplace-en tölthetők le. Az iPhone talán az Egyesült Államokban piacvezető, nálunk inkább a sok ingyenes alkalmazást kínáló és olcsóbb androidos telefonok száma nő ugrásszerűen.

Szép új mobil világunk tárgyalásakor elkerülhetetlen, hogy megemlítsük a QR kódot (QR = Quick Response = gyors válasz). A QR kód egy univerzális felhasználásra képes kétdimenziós vonalkód. 4296 karakter tárolható benne, így elég sokrétű lehet a felhasználása. Az okostelefonok kamerájával fényképezve gyorsan kinyerhető belőle az információ, ami lehet egyszerű szöveg, egy weboldal címe vagy egy névjegykártya adatai, vagy bármilyen más szöveges információ. Igazi különlegessége, hogy segítségével egyszerűen kapcsolatot teremthetünk az online és offline világ között, mivel egy direkt linket tudunk eljuttatni a célba vett személyhez bármilyen, nem online felületen keresztül akár.

A PubMed Mobile-hoz vezető QR kód alkalmazási területei most vannak kialakulóban, csak néhány példa a teljesség igénye nélkül:

- URL,

- könyvtárak belépési pontjain általános információk közlése, olvasók irányítása további információkhoz, elhelyezésre vonatkozó információk, könyvtári katalógusrekord, hosszabbítás,

- a gyógyászatban pl. betegnyilvántartás, betegfogadás és -irányítás,

- belépőjegyek helyettesítése, beléptető rendszerek vezérlése,

- a QR kód akár a jövő fizetési megoldása is lehet.

Érdemes elgondolkodni, hogy az állatgyógyászatban miként lehetne alkalmazni ezen új információs technikákat.

„Csak egészség legyen, meg téreőr!” – éneki Hajós András. „Meg a telő akksim soha ne fogyjon ki!” – teszem hozzá, s akkor baj nem érhet. Nagypám ólom akksiban utazott – senki nem értette. Amikor meghalt, tonnaszámba dobtuk ki a sutfiban felhalmozott régi akkumulátorokat. Csak most értettem meg, mennyire meghaladta korát: visszajön még az a világ, hogy mobiltelefonunkhoz cipelünk egy 20 kilós ólomakkumulátort, mint azokban a gyönyörű kilencvenes években. (HG)

Comments (0)

Ki miben segít?

ORBÁN ÉVA: igazgató, múzeum, minőségügy
BÁBÁSNÉ DR. APOSTOL ILONA: olvasószolgálat, szakozás, tezaurus-karbantartás
EDELÉNYI OTTILIA: titkár, ha nem tudja, kihez forduljon; könyvtáros, ha nincs, aki csinálja
HAJDU GÁBOR: rendszergazda
JUHÁSZ DÁVID: olvasószolgálat, HuVetA adminisztrátor, közművelődés
MISZORI KATALIN: szaktájékoztató, kari MTMT adminisztrátor, használóképzés
NÉGYESI BARBARA: levéltáros, állatorvos-történet
OLÁH EDIT: szaktájékoztató, könyvtárközi kölcsönzés, folyóiratok
PÁLFYVÉNYÉ VARGA ORSÓLYA: szaktájékoztató, olvasószolgálat, használóképzés, web- és kiadványszerkesztés
SZEGEDINÉ NAGY ARANKA: könyvbeszerzés, feldolgozás, katalógus
WINKLER BEA: szolgáltatás-koordinátor, webmester, olvasószolgálat
KURJÁK JÁNOSNÉ: fénymásolás, digitalizálás
TÓTH JÁNOSNÉ: raktáros
GÖRBE ATTILÁNÉ ANIKÓ: ruhatáros, beszélgetőtárs